

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE ȘI POLITICE**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 341.1/.8(043.2)

COMȘA ANA-MARIA

**Operațiunile pacificatoare ca factor de
reglementare a conflictelor etnopolitice
din perspectiva dreptului internațional public**

**SPECIALITATEA 552.08 – DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN
PUBLIC**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2015

Teza a fost elaborată în cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei.

Conducător științific:

BALAN Oleg, doctor habilitat în drept, profesor universitar, specialitatea 552.08 – Drept internațional și european public

Referenți oficiali:

FUAREA Augustin, doctor în drept, profesor universitar, București, România

GAMURARI Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar

Componenta consiliului științific specializat D 18.552.08-1:

ARHILIUC Victoria – președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar

CHIRTOACĂ Natalia – secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar

COMAN Florian – doctor în drept, profesor universitar, București, România

SCOBIOALĂ Diana – doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

BURIAN Alexandru - doctor habilitat în drept, profesor universitar

JUC Victor - doctor habilitat în politologie, profesor cercetător

DORUL Olga - doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la data de „24” aprilie 2015 la ora 11.00, în ședința Consiliului științific specializat D 18.552.08. - 01 din cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, pe adresa: MD 2001, Republica Moldova, bul. Ștefan cel Mare, 1, aud. 109.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei „Andrei Lupan” și pe pagina web a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.acad.md>).

Autoreferatul a fost expediat la 24 martie 2015.

Secretar științific al Consiliului științific specializat,

CHIRTOACĂ Natalia, doctor în drept, conferențiar universitar _____

Conducător științific,

BALAN Oleg, doctor habilitat în drept, profesor universitar _____

Autor,

COMȘA Ana-Maria, _____

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Soluționarea pe cale pașnică a conflictelor etnopolitice în lume prezintă o continuă aspirație a civilizației umane în evoluția sa de la origini până în prezent. Astăzi, ea capătă un contur nou, configurându-se ca o activitate specifică desfășurată de către forțele internaționale sub egida Organizației Națiunilor Unite și a instituțiilor cu vocație regională, în vederea asigurării și menținerii păcii și securității internaționale. Deși fenomenul de conflict etnopolitic este cunoscut omenirii din cele mai vechi timpuri, găsindu-și reflectarea chiar în textul revelațiilor biblice și printre primele tentative ale indivizilor de a însera realitatea vieților sale în limitele unor table din lemn și argilă, se prezintă a fi valabilă ideea că cu cât este mai înrădăcinată în istoria omenirii o oarecare problematică, cu atât mai aprigă pe de o parte, și inefficientă pe de altă parte, este și lupta individului uman cu ea.

Cât nu s-ar părea de surprinzător faptul, dar înălțimile inimaginabile ale escaladării conflictelor etnopolitice au fost atinse nu în perioada dictatorilor orientali antici necivilizați, și nu la etapa cuceririlor barbare ale Romei, nici în cadrul războaielor de zeci și sute de ani sau a războaielor religioase incontinue, dar în plin sec. al XX-lea, când societatea internațională a savurat deja din plăcerea de a se denumi „societate civilizată”. Și cât n-ar părea de alogic și lipsit de sens, cele mai lipsite de umanitate acte fundamentate pe motive de sorginte etnic nu s-au declanșat în statele subdezvoltate și sărace, dar chiar în inima Europei Occidentale, în statele care se mândresc cu o istorie milenară a culturii și tradițiilor inclusiv democratice.

Spre regret, situațiile prezente în lume la începutul sec. al XXI-lea demonstrează faptul că în pofida existenței a mai multe milenii a civilizației umane urmând calea progresului, individul nu a izbutit să-și ordoneze viața în mod pașnic, conviețuind și coexistând în mod normal fără violențe cu semenii săi.

Reglementarea conflictelor etnopolitice constituie o problematică stringentă la cazul zilei de azi, când în lumea contemporană locuiesc o înfinitate de grupări etnice diferite, de cele mai dese ori diverse grupări fiind integrate în limitele unei singure entități politice, și nu întotdeauna este posibilă coexistența lor în pace. Tensiunile interne și externe sunt agravate de crizele sociale, clivajele societale, problemele de ordin economic, divergențele politice, imposibilitatea diviziunii resurselor și bogățiilor statului etc., precum și de lipsa dorinței reprezentanților grupărilor etnice de a ajunge la un consens acceptabil cu persoanele din alte grupuri, intoleranța și egoismul social și național, ansamblul respectiv de circumstanțe condiționând izbucnirea conflictelor, unele din acestea luând proporțiile veritabilelor războaie civile și interstatale.

În acest context se reține că societatea contemporană înfățișează un pericol real și grav de a fi atrasă în stihia multiplelor conflicte necontrolabile, ale căror consecințe negative pot fi dintre cele mai dezastruoase, aceasta în mod sigur constituind un factor destabilizator în fața progresului, deoarece oricare conflict, prin esența sa, poate prejudicia orice stat sau națiune. În ultimele decenii, statele lumii și-au centrat eforturile comune spre prevenirea conflictelor etnice, dar și reglementarea celor iscate, activitatea respectivă fiind inclusă în direcțiile prioritare ale politicii externe a entităților statale și organizațiilor internaționale instituite de acestea.

În asemenea circumstanțe, se pune problema existenței unor mecanisme eficiente menite să asigure soluționarea unei dispute ivite între diferite etnii, astfel încât tensiunea să scadă, iar situația să se stabilizeze. Mai mult decât atât, se cere stabilirea unor algoritme clare, care să prevadă căile diminuării riscului în așa fel încât conflictul etnopolitic produs să nu se dezvolte într-un atentat la pacea și securitatea internațională. Astfel, rezultă în mod neechivoc importanța determinării unor mecanisme pacificatoare sub formă de operațiuni și misiuni, menite să reglementeze conflictele etnopolitice din lumea contemporană cu respectarea normelor și principiilor imperative ale dreptului internațional public.

Anume definitivării unor mecanisme fiabile și stabilirii unor algoritme clare direcționate spre reglementarea pe cale pașnică a conflictelor etnopolitice prin intermediul operațiunilor și misiunilor pacificatoare desfășurate de comunitatea internațională sub auspiciile organizațiilor interstatale, este consacrată prezenta lucrare.

În vederea diminuării tensiunilor din terenul conflictelor etnopolitice, dar și soluționării rezultative ale acestora în scopul menținerii păcii și securității internaționale, statele lumii își concentrează eforturile comune prin dislocarea la fața locului a misiunilor și operațiunilor, realizând astfel angajamentele asumate în virtutea diverselor instrumente internaționale.

Operațiunile de menținere a păcii în plan practic se prezintă a fi necesare pentru aplanarea, soluționarea sau cel puțin înghețarea conflictelor iscate, astfel oferind posibilități reale părților implicate să revadă propriile acțiuni și politici și să-și ordoneze contactele pentru stabilirea unui consens și menținerea relațiilor de pace. În mod cert, semnificația operațiunilor pacificatoare nu se rezumă doar la stabilizarea locală a crizei, dar are în vizor și excluderea influenței acesteia asupra păcii și securității internaționale.

Doar atunci când statele lumii, precum și multiplele mișcări de specific etnic, vor dori să conștientizeze că numai conviețuirea în pace și stabilitate este cea mai optimă soluție pentru ele, va fi reală menținerea păcii și securității atât de mult protejată de către structurile internaționale în virtutea normelor dreptului internațional public.

Reieșind din faptul că potrivit estimărilor noastre, actualmente pe glob sunt prezente mai mult de două zeci de focare reale ale conflictelor etnice deja anterior soldate cu consecințe grave

ireversibile, neescaladarea situației la fața locului fiind asigurată de prezența forțelor pacificatoare internaționale, este prematur de a vorbi despre afirmarea în fapt a păcii și securității între popoare.

În acest context, investigația teoretică a fenomenului operațiunilor pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice, se prezintă a fi benefică atât deoarece relevă căile deja găsite de soluționare a diferendelor de specific etnic, cât și pe motiv că ea conturează unele repere susceptibile a fi utilizate în cadrul rezolvării unor conflicte eventuale.

Cu referire la Republica Moldova, studiul complex al fenomenului operațiunilor pacificatoare prezintă semnificație distinctă, în condițiile în care nici până actualmente nu s-a ajuns la o reglementare a conflictului transnistrean, care deși nu poate fi calificat ca un conflict etnopolitic de tip clasic, posedă totuși conotații politice, lingvistice și culturale puternice. Într-un asemenea context, elucidarea mecanismelor reale utilizate de alte state ale lumii în soluționarea conflictelor cărora ei au făcut față, ținând cont de cadrul juridic internațional relevant, poate condiționa stabilirea unor abordări noi în procesul complicat de soluționare definitivă a conflictului înghețat de pe Nistru, cu păstrarea integrității statului moldav.

În lumina celor menționate, conchidem că cercetarea problematicii operațiunilor pacificatoare ca și unui factor real de reglementare a conflictelor etnopolitice prin prisma dreptului internațional public este absolut necesară, rezultând în stabilirea unor mecanisme clare de soluționare a disputelor, aplicabile practic în terenul controverselor dintre etnii.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

În urma investigațiilor științifice pe marginea dimensiunii operațiunilor pacificatoare ca un factor de reglementare a conflictelor etnopolitice în lume, cu regret am constatat că nici doctrina juridică locală, nici cea străină la care am avut acces, cu unele excepții, nu conține studii științifice complexe și atotcuprinzătoare consacrate problemei soluționării conflictului etnic, de natură să identifice în mod clar cauzele și premisele izbucnirii conflictelor etnice în lume, să elucideze mecanismele eficiente soluționării acestora reprezentate prin operațiuni internaționale de pacificare dezvoltate în baza mandatelor internaționale, precum și să determine niște repere certe de concept și conținut referitoare la domeniul soluționării conflictelor etnopolitice prin mandatarea și implementarea operațiunilor de pace.

Cu toate acestea, unele considerațiuni juridice mai mult de caracter general aferente domeniului supus investigației științifice, au fost identificate în lucrările de specialitate ale doctrinarilor români Augustin Fuerea, Nicolae Neagu, Dumitra Popescu, Adrian Năstase și Florian Coman, Dragoș Chilea, Marian Mihăilă, Raluca Miga-Beșteliu, Stelian Scăunaș, juriștilor autohtoni Oleg Balan, Alexandru Burian, Vitalie Gamurari și Marcel Garaz,

politologului Victor Juc, precum și în cele ale teoreticianului dreptului internațional public anglofon David Wippman.

Totuși o monografie distinctă, care se încadrează pe deplin în șirul lucrărilor deosebite destinate tematicii soluționării conflictelor internaționale și prevenirii izbucnirii acestora, este cartea profesoarei Victoriei Arhiliuc intitulată „Diplomația preventivă și securitatea colectivă a statelor”, unde într-un mod expresiv autoarea analizează conceptul de diplomație preventivă, strategiile și mijloacele de operare ale acesteia, precum și definește rolul dreptului internațional public în contextul respectiv. În aceeași ordine de se înscrie și o altă monografie a profesoarei Victoriei Arhiliuc – „Diplomația preventivă și dreptul internațional”, în care reperle conceptuale abordate în cartea editată anterior, își găsesc o nouă consacrare și expresie.

Cât privește doctrina altor științe sociale care în mod cert reflectă unele aspecte specifice conflictului etnopolitic și căilor soluționării acestuia, menționăm cercetările efectuate de politologii și conflictologii americani iluștri precum James N. Danziger, Donald L. Horowitz, William W. Allen, Barbara Harff și Ted Robert Gurr, Milton Jacob Esman, Michael E. Brown, raționamentele cărora dezvoltate pe terenul problematicii complexe a conflictului etnic oferă unele răspunsuri privind cauzele declanșării acestuia și mecanismele de reglementare.

Lucrările la care am făcut referință tratează din diferite perspective tematica operațiunilor pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice. Însă, după cum am mai remarcat, în doctrina română și moldovenească nu există lucrări consolidate care ar lua în vizor și ar cerceta complex instituția operațiunilor de pacificare și a conflictului etnic susceptibil reglementării cu implicarea forțelor din exterior. Acesta este unul dintre considerentele pentru care am optat pentru respectiva temă de cercetare și am dezvoltat subiectul propus spre susținere. Considerăm că elucidarea și analiza tematicii investigate va contribui la o mai bună înțelegere a naturii conflictelor de sorginte etnic și posibilităților reglementării lor din perspectiva dreptului internațional public.

Baza normativ-legislativă a cercetărilor o constituie documentele internaționale: tratate, convenții, acorduri etc., care au tangență directă cu tematica abordată, fiind grupate în două categorii generice, și anume: actele internaționale care se referă la domeniul garantării și menținerii păcii și securității în lume, inclusiv prin opțiunea recurgerii la operațiunile pacificatoare ca și factor de reglementare a diferendelor internaționale, și actele internaționale care consacră drepturi și libertăți specifice pentru grupurile și minoritățile etnice. Un loc aparte îl ocupă mandatele internaționale înserate în textele rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU, în baza cărora o certă misiune este dislocată în terenul afectat de conflict. De asemenea, fundamentul legislativ include și actele normative relevante ale Republicii Moldova și României

ce reglementează aspectele specifice ale participării forțelor naționale la operațiunile și misiunile de menținere a păcii organizate sub mandat internațional.

Procedeeul de relatare a conceptelor în teză s-a făcut urmărind scopul de a evidenția nucleul problemelor puse în dezbateri, fără a ne limita numai la o expunere a materiei referitoare la operațiunile de pacificare dislocate, ci îmbinând doctrina cu practica în materie existentă și conținutul normelor imperative înserate în textul documentelor internaționale, dar și actelor normative interne.

În urma unei analize multilaterale a instrumentelor internaționale de domeniu, dar și a literaturii de specialitate juridice și a altor științe socio-umaniste, ca și **probleme de cercetare** de bază a tezei propuse spre susținere nominalizăm:

- lipsa unor mecanisme clare de mandatare și organizare a operațiunilor de menținere a păcii și securității internaționale în domeniul etnopolitic;

- insuficiența informației privind stabilirea unor soluții concrete și rezultative de reglementare a conflictelor etnopolitice prezente în lumea contemporană;

- necesitatea constatării unor tipare generice specifice tipologiei oricărui conflict abstract, pentru a face posibilă rezolvarea practică din perspectiva dreptului internațional public a unui conflict concret.

Scopul prezentei investigații constă în analiza fenomenului operațiunilor pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice din perspectiva dreptului internațional public, cu determinarea unei legături de cauzalitate existente între organizarea și desfășurarea operațiunilor de pace și soluționarea practică a conflictelor etnopolitice la scara mondială, astfel încât stabilirea unor repere fundamentale de concept și conținut cu referire la activitatea pacificatoare a organizațiilor internaționale, ar asigura în mod clar reglementarea eficientă a conflictelor etnopolitice existente, dar și prevenirea celor posibile.

Obiectivele tezei propuse spre realizare sunt:

1. Investigația fenomenului operațiunilor pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice prin prisma cercetărilor științifice și reglementărilor internaționale;
2. Stabilirea particularităților mandatelor internaționale în conformitate cu care misiunile și operațiunile sunt dislocate. Structurarea unui mandat internațional eficient;
3. Determinarea mecanismelor puse în practică de către Națiunile Unite și organizațiile internaționale regionale de soluționare a conflictelor în teren;
4. Analiza cauzelor (inclusiv de ordin juridic), a motivelor și consecințelor declanșării unui conflict de sorginte etnic. Stabilirea tipologiei conflictelor etnopolitice;

5. Prezentarea succeselor și eșecurilor unor operațiuni și misiuni concrete vizavi de informația inclusă în actele de mandatare ale acestora, în aplanarea tensiunilor și edificarea relațiilor de pace între reprezentanții grupărilor etnice în contradicție;
6. Conturarea aspectelor distincte ale participației forțelor române și autohtone moldovenești în soluționarea conflictelor din alte state.

Metodologia cercetării științifice. Urmărind atingerea scopului și obiectivelor enunțate supra, în procesul elaborării lucrării de față, a fost selectat materialul doctrinar teoretic și normativ privind operațiunile pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice, precum și au fost utilizate exemple de practică concretă dezvoltată de forțele pacificatoare ale organizațiilor internaționale la fața locului.

La elaborarea lucrării au fost utilizate următoarele metode analitice:

- *metoda istorică* – aplicată la cercetarea evoluției conceptelor legate de etnie, ordonarea istorică a conflictelor etnice de amploare cunoscute, relevarea procesului de afirmare și dezvoltare a instituției operațiunilor de pacificare;

- *metoda logică* (analiză deductivă, inductivă, generalizare, specificare) – utilizată constant pe parcursul lucrării în special la efectuarea sintezei opiniilor diferitor doctrinari privind reglementarea conflictelor etnopolitice din perspectiva dreptului internațional public, conținutul, formele și tipurile operațiunilor pacificatoare, precum și procesul definirii conceptelor conflictului etnopolitic și operațiunilor pacificatoare;

- *metoda comparativă* – aplicată la evidențierea și descrierea varietății operațiunilor și misiunilor de pacificare dezvoltate de organizațiile internaționale în terenul regiunilor afectate de violențe și ciocniri interetnice, dar și la analiza de concept și conținut a mandatelor internaționale în baza cărora o sau altă misiune este dislocată;

- *metoda sistemică* – indispensabilă în procesul cercetării normelor juridice naționale și internaționale de ordin instituțional și material;

- *metoda cantitativă* – folosită la studierea și sistematizarea bazei normative și doctrinare, naționale și internaționale privind reglementarea conflictului etnopolitic, rezultată cu concluzii și posibilitatea elucidării unor soluții corespunzătoare pentru reglementarea conflictelor deja existente, dar și prevenirea și rezolvarea unor eventuale.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute. Rezultatele obținute în urma cercetării efectuate dezvoltă și completează baza autohtonă, dar și regională teoretico-doctrinară privind conceptul, esența, tipologia și particularitățile operațiunilor de menținere a păcii în contextul reglementării conflictelor etnopolitice, fiind puse accentele pe plasarea conflictului într-un context internațional larg; formulează principalele repere științifice și practice referitoare la domeniul soluționării conflictelor etnopolitice prin intermediul operațiunilor internaționale în

teren; analizează spectrul larg de operațiuni organizate și desfășurate de către Națiunile Unite, dar și de organizațiile regionale în activitatea cărora se regăsesc competențele privind menținerea păcii și securității internaționale, cu cercetarea mandatelor internaționale prin care acestea au fost investite; accentuează specificul activității de pacificare desfășurate de către forțele moldovenești și române în cadrul misiunilor internaționale de la fața locului.

Teza de doctor propusă spre susținere în mod inovator s-a referit la:

1. Stabilirea noțiunii, locului și rolului operațiunii generice de pacificare în contextul realităților contemporane ale dezvoltării relațiilor de pe arena internațională și în cadrul provocărilor multiple cu care se ciocnesc diferitele grupări etnice în calea afirmării identității.

2. Prezentarea categoriei complexe a conflictului etnopolitic în evoluția istorică a acestuia, cu reliefarea perspectivelor principale de dezvoltare a lui la începutul sec. al XXI-lea și stabilirea tipologiei;

3. Conturarea particularităților operațiunilor de pace organizate de către ONU, NATO, OSCE, UE în contextul promovării politicilor externe ale acestor organizații internaționale.

4. Prezentarea caracterelor operaționale particulare ale forțelor moldovenești și române participante la misiunile internaționale de reglementare a conflictelor etnice.

Problema științifică importantă soluționată constă în prezentarea multidimensională a operațiunilor pacificatoare, cu conturarea mandatelor acestora, demonstrând importanța lor în contextul reglementării rezultative a conflictelor etnopolitice în lume din perspectiva dreptului internațional public; astfel în baza cercetării unor operațiuni concrete fiind determinate niște concluzii generale și abstracte, care permit stabilirea unor soluții cu privire la oricare conflict etnopolitic existent sau posibil.

Direcțiile de cercetare în lucrarea propusă spre susținere privesc: formularea unor repere generale și specifice de accepțiune ale operațiunilor pacificatoare și conflictelor etnopolitice încadrate în realitățile raporturilor internaționale actuale; stabilirea conceptelor și noțiunilor de bază aferente domeniului operațiunilor pacificatoare și soluționării conflictelor etnopolitice; reliefarea locului specific și rolului operațiunilor de menținere a păcii în diversitatea acestora în reglementarea pașnică a conflictelor interetnice; exemplificarea operațiunilor consumate și active ale Națiunilor Unite de soluționare a conflictelor etnopolitice conform mandatelor operaționale în teritoriile statelor africane, Orientului Mijlociu, zonele fierbinți asiatice și europene; conturarea principalelor mecanisme utilizate în soluționarea conflictelor etnice de către organizațiile cu vocație regională, prezentând specificul operațiunilor desfășurate de acestea; plasarea României și Republicii Moldova în contextul internațional de rezolvare a conflictelor etnopolitice.

Semnificația teoretică. Investigația efectuată are un profund caracter științific, fiind orientată spre detalierea suportului doctrinar existent cu privire la mecanismele particulare de soluționare a conflictelor etnopolitice în lumea actuală, în baza unei analize multilaterale a actelor internaționale pertinente, mandatelor internaționale, opiniilor teoretice și informației distincte privind operarea practică a misiunilor pacifitoare, fiind formulate perspectivele soluționării unei varietăți de conflicte etnopolitice existente astăzi. Lucrarea într-o manieră exemplificativă ilustrează categoriile de operațiuni pacifitoare desfășurate consumate și active, fiind reliefate succesele și eșecurile acestora pe marginea conflictelor etnopolitice concrete. Însuși conflictele etnopolitice analizate sunt plasate într-un cadru juridic și politic internațional larg, fiind trasate legăturile de reciprocitate existente între cursul politicilor la nivelurile intern și internațional, problemele grave de la fața locului și declanșarea practică a crizelor etnopolitice.

Valoarea aplicativă a lucrării. În plan general cercetarea este benefică pentru juriștii teoreticieni și de carieră, specialiștii din sfera relațiilor internaționale, militarii, politologii și sociologii, interesați de specificul activității internaționale pacifitoare și impactul acesteia asupra soluționării practice a conflictelor între diversele etnii.

În plan special lucrarea prezintă interes deosebit pentru angajații structurilor naționale și internaționale din domeniul menținerii păcii și securității internaționale (ministerele apărării, afacerilor interne și externe, funcționarii internaționali, corpul diplomatic și militarii etc.) preocupați de prevenirea izbucnirii conflictelor etnopolitice și reglementarea celor deja iscate în vederea consumării lor definitive.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Definirea noțiunii de operațiune pacifitoare, după studierea doctrinei și legislației autohtone și internaționale.

2. Constatarea faptului că, deși dreptul internațional public oferă o bază juridică consolidată pentru implementarea în teren a operațiunilor pacifitoare, nu conține mecanisme specifice care să asigure atingerea scopurilor unei operațiuni efectiv desfășurate.

3. Realizarea unei tipologii a conflictului etnopolitic, care ne permite să concluzionăm că principalul ei scop este de a ajuta în explicarea conflictului și a găsi mijlocul adecvat de reglementare sau preîntâmpinare a acestuia.

4. La cazul unui conflict cu conotații etnice, cât de mare nu ar fi sprijinul forțelor din exterior în pacificare, în lipsa dorinței continue a părților conflictuale de a stopa violențele și a găsi calea consensului, oricare operațiune de pace nu se va solda cu succese.

5. Înaintarea ca și propunere de ***lege ferenda***, necesitatea inserării atât în textul *Legii României privind participarea forțelor armate la misiuni în afara statului român*, cât și în textul *Legii cu privire la participarea Republicii Moldova la operațiunile internaționale de menținere*

a păcii a unui articol separat intitulat „Condițiile participării contingentului național la operațiuni și misiuni internaționale de menținere a păcii”.

În plan teoretic, prezenta investigație științifică contribuie la formarea unei noi abordări juridice a fenomenului operațiunilor pacificatoare în contextul reglementării unui sector îngust de conflicte – celor de natură etnopolitică, astfel încât să fie luate în considerațiune realitățile juridice de la începutul sec. XXI. În plan practic, teza elaborată contribuie în mod incontestabil la conturarea anumitor repere generale și specifice de soluționare a conflictelor etnopolitice în lume, contribuind la formarea unei opinii certe privind mecanismele reglementării unui conflict etnic real sau eventual.

Implementarea rezultatelor cercetării. Rezultatele investigației științifice propuse spre susținere, concluziile și recomandările definitive pe parcursul efectuării studiului, au fost expuse în textele articolelor științifice în revistele de specialitate, precum și discutate și evaluate în cadrul conferințelor de profil naționale și internaționale. Informațiile incluse în prezentul demers științific pot fi utilizate în procesul de legiferare; în procesul de instruire juridico-profesională, în procesul de cercetare și documentare; în cercetările în materie de drept internațional etc.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele investigației au fost prezentate și examinate în cadrul ședinței Secției Drept Internațional și Relații Internaționale a Institutului de Cercetări Juridice și Politice a Academiei de Științe a Moldovei.

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele obținute sunt publicate în 6 articole ale revistelor de profil și prezentate în cadrul a 9 conferințe naționale și internaționale din Republica Moldova și România, precum urmează: *Mandatul internațional ca suport juridic al operațiunii pacificatoare în zonele de conflict etnopolitic.* În: Jurnalul Juridic Național: teorie și practică, Publicație științifico-practică de drept, Nr. 4(8) august 2014, Chișinău, ISSN 2345-1130, p. 36-40; *Reglementările internaționale privind operațiunile pacificatoare în conflictele etnopolitice.* În: Revista Administrarea Publică, Chișinău, 2013, nr. 4, p. 150-157; *Republica Moldova: stat-pacificator în cadrul operațiunilor internaționale din domeniul etnopolitic.* În: Jurnal de studii juridice și administrative, 2013, Vol. 4, p. 7-11; *Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa în misiuni pacificatoare în zonele de conflict etnopolitic.* În: Legea și viața, Revistă metodic-științifică, mai 2014, Chișinău, p. 4-8; *Evoluția și dezvoltarea misiunilor pentru menținerea păcii în zonele de conflict.* În: Jurnal de studii juridice și administrative, 2012, vol. 3, p. 24-28; *Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, organisme implicate în menținerea păcii din domeniul etnopolitic.* În: Jurnal de studii juridice și administrative, 2013, Vol. 4, p. 12-18; *Unele aspecte privind participarea României la operațiunile pacificatoare organizate de ONU.* În: "Reforma cadrului

juridic în țările post-sovietice: Realizări și provocări", Conferința științifico-practică internațională organizată de Institutul de Drept și Științe Politice al Academiei de Științe a Republicii Moldova, Universitatea slavă și Institutul de Politici Penale și Criminologie Aplicată, Chișinău, Republica Moldova, 28-29 martie 2014, p. 328-331; *The European Union Operations in ethnopolitical conflicts*. In: Proceedings of the 4 International Conference and Law and Social Order, vol. 3, Constantza (Romania), 25 april 2014, p. 193-197; *Procedure for adoption of resolutions in peacekeeping operations by United Nations Security Council*, In: Proceedings of the 5 International Conference on Business and Economy, Constanța, România, 5-7 iunie 2014, p. 186; *NATO's Peacekeeping Operations in Ethnopolitical Conflicts*. In: The 6th international Conference, "Exploration Education and Progress in the Third Millennium", Galați, România, 9 may 2014; *Operațiunile pacifcatoare în soluționarea conflictelor etnopolitice*. În: „Relansarea economiei românești în contextul provocărilor actuale”. Sesiunea a XIX-a de comunicări științifice a Facultății de management financiar-contabil din Constanța, 05 decembrie 2013. Constanța: Universitatea „Spiru Haret”, 2013, p. 552-561; *History, actuality and prospect of the concept of ethno-political conflict*. In: Proceedings of the 3 International Conference on law and social order, Constantza (Romania), April 25-26, 2013, Vol. 1, p. 83-91; *Rolul organizațiilor internaționale în rezolvarea conflictelor de natură etnopolitică*. În: „Relansarea economiei românești în contextul provocărilor actuale”. Sesiunea a XIX-a de comunicări științifice a Facultății de management financiar-contabil din Constanța, 05 decembrie 2013. Constanța: Universitatea „Spiru Haret”, 2013, p. 562-571; -196; *Rolul Uniunii Europene pe scena mondială*. În: „Cultura socio-juridică – un factor de echilibru și stabilitate în perioadele de criză”. Cea de-a XVIII-a sesiune de comunicări științifice a cadrelor didactice, Constanța, 2011. Constanța: Universitatea „Spiru Haret”, 2011, p. 32-37; *Operațiunile pacifcatoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice*. În: „Cercetarea academică la începutul de secol XXI”. A XV-a sesiune de comunicări științifice a Facultății de drept și administrație publică, Constanța, 7-10 mai 2008. Constanța: Universitatea „Spiru Haret”, 2008, p. 625-637.

Volumul și structura tezei. Teza include Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 263 de titluri, 182 pagini text de bază.

Cuvinte cheie: operațiune internațională pacifcatoare, mandatul misiunii, conflictul etnopolitic, grupare etnică, misiune internațională în teren, menținerea păcii și securității internaționale, organizație internațională, soluționarea pe cale pașnică a conflictelor etnopolitice.

CONȚINUTUL TEZEI

Structura tezei este condiționată de scopul și obiectivele susceptibile cercetării și include: lista abrevierilor, adnotare în trei limbi, introducere, patru capitole tematizate, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe.

Introducerea constituie o fundamentare a problematicii cercetate și cuprinde compartimentele: actualitate și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele lucrării, metodologia cercetării, noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică importantă soluționată, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor.

Teza este structurată în patru capitole, succedate logic, procedeul de relatare al conceptelor nefiind realizat doar prin expunerea problematicii, ci prin analiza doctrinei, a legislației naționale și internaționale, îmbinate cu practica existentă.

Capitolul I cu denumirea „*Operațiunile pacificatoare și conflictele etnopolitice în contextul reglementărilor internaționale și a cercetărilor științifice*” este divizat în patru paragrafe tematice și unul de concluzii. Acesta reflectă analiza profundă a materialelor științifice la tema tezei propuse spre susținere. În mod special, în primul paragraf sunt analizate instrumentele internaționale privind operațiunile pacificatoare în conflictele etnopolitice, cu gruparea acestora în funcțiune de criteriul obiectului reglementării, în acte internaționale care asigură menținerea păcii și securității internaționale, și documentele notorii de consacrare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv cele recunoscute grupărilor etnice în mod special.

Astfel, în paragraful respectiv își găsesc o certă analiză următoarele instrumente internaționale: Carta ONU, Tratatul NATO, Actul Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa de la Helsinki, Carta Ligii Arabe, Tratatul privind Uniunea Europeană, Declarația universală a drepturilor omului, Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, Convenția americană a drepturilor omului, Carta africană a drepturilor omului și ale popoarelor, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția-Cadru a Consiliului Europei pentru protecția minorităților naționale, Documentul de la Copenhaga, Declarația Națiunilor Unite cu privire la Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase sau lingvistice.

Al doilea paragraf reflectă analiza juridică de concept și conținut a mandatelor internaționale prin care o anumită operațiune sau misiune este dislocată în terenul afectat de conflictul etnopolitic, în mod special fiind reliefate mandatele complexe aprobate de către Consiliul de Securitate al ONU în textul rezoluțiilor adoptate, în baza cărora au fost instituite misiuni concrete de soluționare a conflictelor în Palestina, Cipru, Kosovo și Timorul de Est, unde violențele izbucnite au atins marcațiuni critice. Astfel, analiza mandatelor a vizat conturarea cauzelor instituirii misiunii, scopului generic pentru care misiunea este mandatată și sarcinilor specifice (militare și civile) ce urmează a fi abordate în vederea deescaladării conflictului și stopării violențelor, cu reîntoarcerea situației la normal.

Paragraful al treilea al capitolului include analiza atentă a abordărilor doctrinare existente la tema investigației științifice, fiind tratate separat operele juriștilor autohtoni și străini de domeniul dreptului internațional public și a dreptului internațional al drepturilor omului; și lucrările politologilor și conflictologilor străini (americani) pe terenul cercetării categoriei specifice a conflictului etnopolitic, cauzelor, motivelor, particularităților și perspectivelor soluționării acestuia în lume.

Astfel, sunt analizate lucrările teoreticienilor internaționaliști autohtoni în frunte cu dr. hab. A. Burian și O. Balan [6, 636 p.], a profesoarei V. Arhiliuc [3, 275 p.], [4, 158 p.], profesorului Gamurari V. [13, 72 p.] doctrinarului român N. Neagu [30, 444 p.], profesorului M. Mihăilă [27, 458 p.], profesorului A. Fuerea [13, 430 p.], profesorului D. Chilea [8, 352 p.], Coman F. [9, 386 p.] și S. Scăunaș [35, 222 p.], doctrinarei R. Miga-Beșteliu [26, 472 p.], cercetătorului Marcel Garaz [15, 30 p.]; de asemenea, este cercetat conținutul operelor concepute de politologii cu renume precum profesorul Juc Victor [25], James N. Danziger [10, 415 p.], Donald L. Horowitz [21, 697 p.], Barbara Harff și Ted Robert Gurr [20, 256 p.] etc., considerentele teoretice ale cărora determină cercetarea multidimensională a conflictului etnopolitic și posibilităților de reglementare a acestuia prin intermediul operațiunilor pacifitoare internaționale.

La rândul său, paragraful al patrulea din prezentul Capitol reflectă reglementările interne ale Republicii Moldova și României cu privire la participarea forțelor naționale în cadrul operațiunilor și misiunilor desfășurate sub mandatul internațional, cu citarea conținutului normelor juridice relevante.

Analizând în detalii literatura de specialitate, actele internaționale și interne care abordează problematica reglementării conflictelor etnopolitice din perspectiva operațiunilor de menținere a păcii, în capitolul respectiv se deduce ideea că un conflict etnopolitic nu poate fi privit izolat și separat în exclusivitate prin prisma științei dreptului, fiind susceptibil cercetării

multidimensionale, apelând la studiile efectuate în cadrul altor științe socio-umaniste (politice, sociologice, psihologice, antropologice).

Capitolul II intitulat „*Aspectele generale ale operațiunii pacificatoare și conflictului etnopolitic în dreptul internațional public*” în cele trei subparagrafe tematice și ultimul de concluzii, cercetează terminologia specifică folosită în actele privitoare la operațiunile internaționale de pace, stabilește perspectivele evoluției conflictului etnopolitic dată fiind plasarea acestuia într-un context istoric, politic și juridic distinct, conturează principalele raporturi de legătură între desfășurarea operațiunilor de menținere a păcii și respectarea practică a normelor și principiilor dreptului internațional public.

În mod particular, în Capitolul II este investigat specificul diferitelor tipuri de operațiuni de pace (*peacemaking* – reinstaurarea păcii, *peacebuilding* – consolidarea păcii, *peace enforcement* – impunerea păcii, *peacekeeping* – menținerea păcii, *preventive diplomacy* – diplomatie preventivă), astfel fiind clarificate termenele și conceptele cu care se operează în documentele și abordările oficiale și neoficiale. Această analiză este definitorie pentru teza de doctorat deoarece nu există o terminologie unică coordonată care ar descrie operațiunile pacificatoare. Astfel, cercetarea întreprinsă a condus la formularea propriei definiții de “operațiune pacificatoare” pe care am utilizat-o ca un instrument științific pentru completarea cercetării problematice atât de complicate a operațiunilor pacificatoare în dreptul internațional public. Având în vedere cele expuse mai sus, putem defini **operațiunea pacificatoare**, ca fiind „o misiune pe care o desfășoară personalul militar sau civil, autorizată de către organismele internaționale abilitate, executată cu consimțământul părților implicate, în scopul sprijinirii unui acord de încetare a focului negociat anterior, de a susține eforturile diplomatice menite să obțină o reglementare politică solidă și rezultativă a conflictului. Ele sunt răspunsul la o situație de criză și includ eforturile internaționale de a remedia pacea, de a sprijini reconcilierea și reconstrucția și de a facilita tranziția spre o guvernare legitimă.”

Totodată, este reliefat conținutul multiplelor alte termene indispensabile în contextul desfășurării unei operațiuni pacificatoare (mandatul operațiunii, zona de securitate, zona de responsabilitate, acordul privind statutul forțelor, planul operațional, regulile de angajare, intervenția umanitară, responsabilitatea de a proteja etc.). [7, 12, 18, 19, 23, 30]

De asemenea în acest capitol am acordat un spațiu considerabil cercetării modului în care termenul de „conflict etnopolitic” este definit de doctrină și de legislație, și cum a evoluat acesta în decursul timpului, având în vedere și definirea unor termeni pe care i-am considerat tangențiali acestei probleme: etnie, grup etnic, grup etnopolitic. O noutate în cercetarea conflictului etnopolitic, față de doctrina studiată, o reprezintă realizarea unei tipologii a acestuia.

Această tipologie ne permite să concluzionăm că principalul ei scop este de a ajuta în explicarea conflictului și a găsi mijlocul adecvat de reglementare sau preîntâmpinare a acestuia.

Astfel, termenul de *conflict* este definit ca acel proces de interacțiune între două sau mai multe părți (state sau comunități existente pe teritoriul aceluiași stat), care urmăresc cauzarea de prejudicii, incomodarea sau eliminarea. Acest termen implică atât relații caracterizate de opinii, atitudini și comportamente adverse, cât și procese de interdependență dinamică, și anume ostilități, negocieri, lupte armate și violențe între părțile implicate. Conflictul mai poate fi definit și ca un diferend în ceea ce privește rezultatele preferate într-o situație de negociere. În astfel de negocieri conflictuale, statele dezvoltă capacități care le oferă puterea de a obține rezultate mai favorabile decât ar obține în alte condiții. Corect sau nu, rezultatul final al procesului constituie soluționarea respectivului conflict. [12, p. 36]

La rândul său, termenul de *etnie* presupune o grupare de indivizi aparținând aceleiași culturi (vorbind o limbă unică și având aceleași tradiții etc.), recunoscându-se, desemnându-se și acționând cu conștiința acestei apartenențe. Conceptul de etnie a stat la baza definitivării celui de *grup etnic*, adică a unei colectivități mai mari având trăsături comune ale aceleiași etnii, care se sprijină pe valorile referitoare la cultură, tradiții și cutume, limbă, religie, mod de viață și o anume psihologie comună. Aceste valori nu pot fi nici eliminate și nici distruse. Ele reprezintă o realitate obiectivă, definind fiecare grup etnic și elementele sale caracteristice. A analiza sistemele de valori pe care se bazează grupurile etnice este deosebit de important, deoarece astfel pot fi cunoscute izvoarele și însuși evoluția acestora, mai ales având în vedere multitudinea conflictelor etnice în întreaga lume, în special la hotarul zonelor de interferență a diferitelor culturi și civilizații. [5, 276 p., 34, 417 p.]

Grupurile etnopolitice, sunt acelea în care membri împărtășesc apartenența comună la o anume naționalitate și limbă, au aceleași tradiții culturale și întrețin legături strânse. Ei se percep pe sine ca membri ai naționalității respective în primul rând, și numai apoi ca cetățeni ai statului. Conflictetele etnopolitice izbucnite între diverse grupări de acest gen, datează încă din cele mai vechi timpuri. Ele reprezintă o amenințare nu numai la adresa păcii și stabilității internaționale, ci și una adresată țărilor implicate în conflict. [24, 79 p.]

În fapt, nu se duce lipsa unor informații de bază privind etnicitatea. Ceea ce lipsește cu adevărat în studierea subiectului multilateral al conflictelor etnopolitice, este explicația – principiile cu ajutorul cărora pot fi clasificate exemplele, descifrată structura și textura relațiilor de grup, înțeleasă tipologia conflictelor – explicația care este valabilă într-o perspectivă transculturală, societatea fiind în posesia a prea multor cunoștințe dar dând dovadă de puțină înțelegere a factorilor generatori și modalităților de soluționare a conflictelor de acest gen. [21, p. 11]

Comunitatea internațională a fost de-a lungul timpului martoră la apariția conflictelor etnopolitice, nu numai în Europa de Est și fosta URSS, ci din păcate, peste tot în lume.

La începutul anilor 1980, [24, p. 8] violența etnică a izbucnit și în țările asiatice, cum ar fi Sri Lanka între minoritățile Tamil și cele Singhalese, iar în India între statul indian și minoritatea Sikh. De asemenea, tensiunile etnice au condus la conflicte etnice distructive și în statele din Africa, unde au fost înregistrate 8 conflicte din care 4 sunt dispute noi în state cu sisteme politice slabe: Burundi, Congo, Zair și Senegal, dar și la lupte etno-politice în țări cum ar fi: Mozambic, Zimbabwe, Ciad și Angola.

În Orientul Mijlociu la rândul său sunt inventariate 4 conflicte, iar în toată Asia nu mai puțin de 9. În spațiul fostei Iugoslavii – pentru populația din Serbia și Kosovo, în Caucaz și în Liban războiul este o realitate, iar Orientul Apropiat și cel Mijlociu rămân zone fierbinți deosebit de tensionate, în care în orice moment conflictele pot escalada nepronosticabil.

Dar și în Europa de Vest problemele etnice au devenit de asemenea o chestiune îngrijorătoare. Unele țări se confruntă cu probleme legate de etnie, care erau considerate de mult timp rezolvate, cum ar fi: britanicii și corsicanii în Franța; locuitorii din Scoția și Țara Galilor în Marea Britanie; conflictul lingvistic între flamanzii și valonii în Belgia; conflictul Elster dintre catolicii și protestanții; conflictul dintre basci și catalani în Spania. În Canada, cererile etnice ale populației francofone au devenit motiv de discuții politice controversate, finalizate chiar cu modificări constituționale.

Într-o asemenea conjunctură politică, când conflictele etnice au devenit o realitate îngrijorătoare, comunitatea internațională a fost nevoită să intervină în unele din ele prin desfășurarea de operațiuni pacificatoare, cu respectarea normelor imperative de drept internațional. [33, 140 p.] În pofida dificultăților întâmpinate, de-a lungul timpului, în diferitele operațiuni pacificatoare din cele mai diverse zone de conflict etnopolitic de pe glob, majoritatea statelor lumii continuă să sprijine și să înțeleagă necesitatea desfășurării acestora. Participarea forțelor naționale în cadrul misiunilor de pacificare reprezintă o dovadă a aspirațiilor statului respectiv de a promova ideile păcii, stabilității și securității atât în interiorul țării, cât și peste hotarele ei, devenind astfel un subiect care contribuie la fortificarea păcii internaționale. [32, p. 37, 39, 354 p.]

Capitolul III cu denumirea „**Organizațiile internaționale implicate în menținerea păcii și soluționarea conflictelor etnopolitice**” divizat în patru subparagrafe tematice (al cincilea fiind concluziile) prezintă și nucleul subiectului propus spre cercetare științifică, în mod detaliat, complet și amplu redând particularitățile activității pacificatoare desfășurate de forțele navale și terestre ale Națiunilor Unite, blocului NATO și Uniunii Europene, precum și misiunilor de

observare ale OSCE, prezentând particularitățile fiecărei misiuni desfășurate (active și finalizate), precum și dezvoltând premisele și cauzele instituirii și mandatării acestora.

Activitatea pacificatoare desfășurată de forțele ONU este analizată sub forma unei game largi de operațiuni dislocate în țările Africii, Asiei, Europei și Americii, fiind investigate măsurile și activitățile specifice întreprinse care au condiționat diminuarea tensiunilor interetnice și soluționarea, sau, după caz, înghețarea conflictului etnopolitic iscat.

Astfel, în cadrul Capitolului respectiv, au fost cercetate particularitățile următoarelor operațiuni și misiuni dezvoltate de ONU [33,34] în baza mandatelor aprobate de Consiliul de Securitate: ONUB (Burundi), UNFICYP (Cipru), UNOCI (Coasta de Fildeș), UNMEE (Etiopia și Eritreia), UNOMIG (Georgia), UNMIH și MINUSTAH (Haiti), UNMOGIP (India și Pakistan), UNTSO (Israel), UNDOF (Israel și Siria), UNMIK (Kosovo), UNIFIL (Liban), UNMIL (Liberia), MONUC și MONUSCO (Republica Democrată Congo), MINURSO (Sahara Occidentală), UNMIS, UNAMID și UNMISS (Sudan, Darfur) și UNMIT (Timorul de Est).

În fapt, operațiunile pacificatoare ale ONU au constituit la acel moment răspunsurile cele mai adecvate și posibile racordate la circumstanțele existente, îndreptate spre a controla conflictele etnopolitice izbucnite între diferite state și de a găsi mecanisme variate în vederea soluționării acestora. Eșecurile operațiunilor nu au venit din interior, dar au fost cauzate de ambianța în care misiunile au fost dislocate. Prezența continuă a pacificatorilor ONU în anumite arii a dus spre înghețarea conflictelor și consumarea ulterioară a acestora. Iar practicile acumulate în urma implementării operațiunilor în teren au fost marcante, ele prezentând baza necesară pentru dezvoltarea noilor forme de misiuni de pacificare. [1, p. 19]

Păstorii păcii ai Națiunilor Unite (*UN Peacekeepers*) au servit și au fost prezenți de-a lungul timpului în cele mai dificile și periculoase zone de pe glob. Încă de la primele operațiuni pacificatoare și până la nașterea Sudanului de Sud, țara cea mai nouă din lume, toate aceste misiuni au avut ca principal scop menținerea păcii, protecția civililor, asistarea autorităților naționale și nu în ultimul rând dezvoltarea unor reguli credibile ale instituțiilor de drept, teza propusă spre susținere demonstrând în mod neechivoc acest fapt.

Separat, în textul Capitolului III, sunt trasate principalele direcții de menținere a păcii în domeniul etnopolitic dezvoltate de trei organizații regionale care s-au afirmat ca garanți ai păcii și securității între popoarele de pe glob, aducându-și contribuția la buna desfășurare a operațiunilor pacificatoare din cele mai diferite locuri de pe planetă și verificând garantarea respectării normelor de drept internațional la cazul conflictelor iscate – NATO, OSCE și UE.

Cât privește NATO, pe parcursul timpului, Alianța a dobândit o experiență aparte în domeniul prevenirii conflictelor și gestionării crizelor. Noul său concept strategic a consacrat ideea că securitatea organizației este indisolubil legată de securitatea celorlalte state din Europa

și recunoaște că posibilele riscuri la adresa securității Alianței, rezidă într-o primă instanță, în consecințele negative ale instabilității unor state din punct de vedere economic, social, politic și chiar al rivalităților etnice și disputelor teritoriale. NATO se implică zilnic într-o gamă largă de proiecte care urmăresc consolidarea mediului de securitate internațional. Acestea includ sprijinul pentru reformarea forțelor armate, consolidarea programelor de conversie a foștilor ofițeri militari pentru îmbunătățirea de activități civile și acordarea de asistență în domeniul deminării și distrugerii stocurilor de muniție dezafectată.

Pentru ca o misiune desfășurată de forțele aliate ale NATO în cadrul rezolvării unui conflict etnopolitic să se finalizeze cu succes, e nevoie să fie analizate și puse la punct aspectele referitoare la sistemul informativ și de comunicare, serviciile specializate de informare și inteligență, logistica, asistența medicală, operațiunile de antrenament, personalul administrativ suficient și calificat, aspectele financiare. [28]

Actualmente, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord desfășoară cinci operațiuni și misiuni în diferitele regiuni ale lumii, și anume: în Afganistan, Kosovo, bazinul Mării Mediterane, coastele Africii, precum și în țările africane în cadrul operațiunilor pe teren în susținerea Uniunii Africane, [29] mai multe operațiuni de amploare desfășurate de forțele aliate (în Bosnia și Herțegovina, Serbia, Macedonia etc.) fiind deja încheiate.

În acest context, o atenție specială merită *misiunea SFOR dislocată în Bosnia și Herțegovina* actualmente finalizată, care a pus efectiv capăt conflictelor etnice sângeroase între sârbi, croați și bosniaci. Miezul misiunii de succes s-a referit la operațiunea NATO „Forțele Deliberate”, care a vizat stoparea ostilităților și aducerea părților implicate la masa negocierilor, soldându-se cu semnarea în decembrie 1995 a Acordului de Pace de la Dayton între președintele Serbiei Slobodan Milošević, președintele Croației Franjo Tuđman și liderul bosniacilor Alija Izetbegović. Este marcant că misiunea respectivă a fost criticată de Federația Rusă, care a cerut în urma intervenției stoparea imediată a operațiunilor și a contestat continuu legalitatea mandatului SFOR. [16, p. 404]

Cu referire la OSCE, se accentuează faptul că Actul Final de la Helsinki a constituit un cadru legal pertinent pentru ordonarea relațiilor între statele spațiului pan-european în vederea edificării unui parteneriat durabil de stabilitate. Actul a proclamat și detaliat conținutul a zece principii de drept internațional, care au stat la baza construirii unei noi Europe în spirit reciproc de colaborare între state și națiuni, printre care egalitatea suverană, renunțarea la forță sau la amenințarea cu utilizarea acesteia, inviolabilitatea frontierelor, integritatea teritorială a statelor, soluționarea pașnică a disputelor, neintervenția în afacerile interne, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, egalitatea în drepturi și autodeterminarea popoarelor,

cooperarea între state, executarea cu buna-credință a angajamentelor asumate în virtutea dreptului internațional public.

Activitatea OSCE de soluționare a conflictelor la nivel local prin dislocarea misiunilor de observatori în diversele regiuni ale Europei, cuprinde 17 operațiuni și misiuni actualmente dislocate în teren, organizația fiind în mod special axată pe promovarea păcii și stabilității în cadrul raporturilor dintre diferite grupări etnopolitice în regiunile tensionate ale continentului european în sens larg. Operațiunile în cauză vizează soluționarea conflictelor etnice izbucnite în spațiul balcanic (Albania, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia, Kosovo, Macedonia), Europa de Sud-Est (Republica Moldova și Ucraina), Caucazul de Sud (Armenia și Azerbaidjan), Asia Centrală (Turkmenistan, Kazahstan, Kîrgîzstan, Tadjikistan, Uzbekistan).

În ceea ce privește activitatea de pacificare dezvoltată de Uniunea Europeană, cu certitudine conservarea coexistenței pașnice între popoarele lumii, precum și soluționarea conflictelor iscate între diverse națiuni, care pot degenera în veritabile atentate la securitatea internațională, se regăsesc printre preocupările de bază ale Uniunii, fiind reflectate în politicile securității colective și de apărare comună. [2, 359 p., 13, 430 p.] În ultimii ani, UE a dezvoltat o gamă largă de relații externe cu referire la problematica asigurării și menținerii durabile a păcii. [17, 53 p., 38, p. 2] Nu poate fi contestată capacitatea UE de a contribui la soluționarea conflictelor dincolo de granițele sale prin ajutor, extindere și diplomatie. [11, 14 p., 15, p.30] UE, alături de partenerii săi internaționali, a făcut o contribuție majoră la reabilitarea și construirea păcii în Bosnia și Herțegovina, Croația, Macedonia și Kosovo. [22]

Printre alte regiuni și state în care UE a asistat la soluționarea conflictelor etnopolitice prin implementarea operațiunilor în teren, menționăm Republica Democrată Congo, Sudanul (inclusiv regiunea Darfur) și Republica Centrafricană.

Este foarte important de reținut că, după mai mult de șase zeci de ani de experiențe și învățăminte, toate propunerile valoroase avansate de specialiști, au fost acumulate și incluse în conceptele legate de menținerea păcii, prevenirea și soluționarea conflictelor, nu numai la nivelul Națiunilor Unite, ci și în practica organizațiilor de securitate regionale și în practica națională, însă fiind o realitate că cele mai multe din operațiunile pacifitoare au fost desfășurate sub stricta supraveghere și îndrumare a ONU.

Cercetarea realizată în acest capitol ne-a întărit convingerea că finalitatea desfășurării operațiunilor pacifitoare în conflictele etnopolitice, realizate de către organizațiile internaționale nu poate fi cea scontată decât prin realizarea unor acorduri practice între acestea. Aceste acorduri trebuie să aibă în vedere coordonarea operațională, dar și elementele specifice fiecărei organizații, necesare pentru desfășurarea operațiunilor pacifitoare: mandatul, expertiza, procedurile și capabilitatea. De asemenea, trebuie ca sprijinul acordat de o organizație

celeilalte, să nu fie limitat doar la furnizarea de servicii, ci și la declararea disponibilității pe toate planurile, în sprijinul rezolvării conflictului etnopolitic existent, având în vedere interesele tuturor părților implicate.

Capitolul IV intitulat *„Elementele distincte ale participării forțelor românești și moldovene la operațiunile pacificatoare în scopul reglementării conflictelor etnopolitice”* scoate în evidență aspectele particulare ale participației României în cadrul misiunilor internaționale, cu prezentarea aspectelor pozitive pentru imaginea, securitatea și nivelul de pregătire militară a forțelor naționale române, dar studiază și cazul specific al Republicii Moldova, care se prezintă un subiect internațional ce pe plin drept participă în cadrul operațiunilor pacificatoare de reglementare a conflictelor etnopolitice, dar se și poziționează în calitate de stat asistat de către structurile internaționale în găsirea soluției celei mai optime în rezolvarea conflictului transnistrean înghețat.

Astfel, participarea României la misiunile internaționale se face pe baza prevederilor Constituției, a legilor ce vizează apărarea națională, și a acordurilor, convențiilor și tratatelor internaționale la care ea este semnatară. Această participare determină extinderea diplomației apărării în actualul mediu de securitate și oferă posibilitatea promovării mai active a securității și stabilității regionale și globale. Direcțiile specifice în care România acționează, sunt: participarea la acțiunile ce presupun menținerea securității internaționale; participarea la apărarea colectivă, ca modalitate de acțiune specifică NATO din care România face parte și nu în ultimul rând, participarea la acțiuni de menținere a păcii sau de restabilire a păcii, sub egida ONU ori altor structuri de securitate.

Necesitatea prezenței României la operațiunile de menținere a păcii a fost demonstrată prin dovedirea pregătirii acesteia odată cu participarea cu efective militare în cadrul forțelor de pace; în acest sens, România valorifică ofertele existente, dar și altele noi de pregătire și antrenare a propriilor unități de menținere a păcii și respectă principiul neparticipării la asemenea acțiuni pe teritoriul anumitor state, cum ar fi, de exemplu, statele din imediata vecinătate.

În același timp, prin participarea la operațiunile de menținere a păcii a armatei românești, aceasta își asigură creșterea performanțelor organismului militar românesc de antrenare a acestuia în condiții cât mai apropiate de cele ale câmpului de luptă, de menținere a capacității operative a unităților și marilor unități. Acest lucru este foarte important deoarece nu este suficientă doar pregătirea teoretică. Ca să nu mai amintim și de faptul că pregătindu-se pentru a pleca într-o astfel de misiune, orice unitate militară își ridică automat nivelul de performanță prin intensificarea procesului de instruire. Un alt motiv pentru care statul român a luat parte la operațiunile de menținere a păcii este acela că forțele armate românești au avut posibilitatea de a se familiariza cu structurile militare contemporane. Contactul cu alte armate pe timpul

operațiunilor de pace permite adaptarea militarilor români la acțiunile militare multinaționale, asigură compatibilitatea tehnică și interoperabilitatea tactică și de stat major.

Prin participarea la acțiunile de menținerea păcii în cazul organizațiilor internaționale România are posibilitatea de a câștiga securitate și totodată de a-și crea o imagine favorabilă în lume [7]. Până în prezent, România a participat cu efectiv militar și polițienesc la misiunile dislocate în Afganistan, Bosnia și Herțegovina, Coasta de Fildeș, Georgia, Haiti, Irak, Kosovo, Liberia, Libia, Macedonia, Nepal, Republica Democrată Congo, Somalia, Sudan, Sudanul de Sud și Timorul de Est.

Referindu-ne la Republica Moldova, aceasta începând cu anul 1997, a contribuit activ la misiunile internaționale sub egida OSCE în republica Cecenă (Federația Rusă), Kosovo, Macedonia, Georgia; sub egida NATO în Bosnia și Herțegovina; misiunile ONU în Liberia, Coasta de Fildeș, Sudan și Georgia, precum și în cadrul forțelor multinaționale din Irak. Până în prezent, 17 ofițeri ai Armatei Naționale a Republicii Moldova au participat în diferite misiuni OSCE (Republica Cecenă — 2, Macedonia — 2, Georgia — 13), demonstrând calitățile lor profesionale și reiterând că Republica Moldova nu este numai un stat beneficiar de diferite mecanisme de securitate internaționale, dar și un stat contribuabil activ la securitatea internațională.

Începând cu aprilie 2003, militarii Armatei Naționale au contribuit pentru prima dată la operațiunile clasice de menținere a păcii, dirijate nemijlocit de către Organizația Națiunilor Unite. Până în prezent, 77 de militari moldoveni au participat în misiuni ONU în Coasta de Fildeș - 32 militari, Liberia - 25, Sudan -13, Sudanul de Sud - 4 Georgia - 2 și Kosovo -1. La momentul actual, Armata Națională este reprezentată de 10 militari în cadrul misiunilor de menținere a securității internaționale sub egida ONU în Coasta de Fildeș (4 militari), Liberia (2) Sudanul de Sud (3) și Kosovo (1). Republica Moldova intenționează să-și mărească contribuția prin negocierea și semnarea Memorandumului de Înțelegere între Republica Moldova și ONU privind detașarea unui contingent în misiunile ONU.

Ofițerii Armatei Naționale au participat în operațiunea de menținere a păcii SFOR în perioada decembrie 2002 — martie 2004. Fiecare rotație pe termen deplin de 6 luni a fost efectuată de către 2 ofițeri ai Armatei Naționale pentru completarea funcțiilor în componența Statului Major al Diviziei Multinaționale NORD. Ultima rotație a fost realizată în noiembrie 2004. În total, în operațiunea de menținere a păcii SFOR au participat 11 ofițeri ai Armatei Naționale (3 în Kosovo și 8 în Bosnia și Herțegovina).

Republica Moldova a detașat în misiunea din Kosovo, în componența Forței Multinaționale de Menținere a Păcii (KFOR), un contingent din 41 de militari, dintre care 33 execută misiuni de securitate și pază a obiectivelor militare și de patrulare, șapte geniști și un

ofițer de stat major. În perioada 8 martie – 8 septembrie 2014, militarii pacificatori execută misiuni în baza multinațională „Camp Vilaggio Italia”, dislocată în localitatea Pech, Kosovo, decizia de detașare a contingentului fiind aprobată de Parlamentul Republicii Moldova, la 1 noiembrie 2013. Moldova s-a alăturat astfel celor 31 de națiuni care participă, în mod colectiv, la misiunea de menținere a păcii din Kosovo.

Participarea contingentului național moldav la operațiunile dislocate sub mandatul internațional este reglementată de normele Constituției Republicii Moldova și a Legii cu privire la participarea Republicii Moldova la operațiunile internaționale de menținere a păcii nr. 1156 din 26 iunie 2000.

Studiul asupra diferendul transnistrean ne-a condus la concluzia că acesta nu este unul de natură interetnică, cauzele conflictului fiind de natură politică și economică, iar însuși conflictul provine din eforturile rezidenților de pe malul stâng al râului Nistru de a se separa de Moldova și de a crea un stat aparte. În ceea ce privește operațiunea pacificatoare dacă o interpretăm în sensul clasic al cuvântului (misiuni ghidate de ONU), aceasta este una atipică, neîncadrându-se în nici un tipar, deoarece nu are un mandat clar al ONU fiind acceptată pe baza Acordului bilateral semnat de Moldova și Rusia și este compusă din fostele părți beligerante și din o parte terță, care a susținut explicit una din părțile conflictului. Mai mult, eficacitatea operațiunii de menținere a păcii nu este cea dorită, pacificatorii nu au fost imparțiali și neutri. Deși Moscova a jucat un rol productiv în vederea stopării fazei armate a conflictului între Moldova și Transnistria, orice contribuție pozitivă a fost anulată prin acțiunile armatei a 14-a a Federației Ruse, care a intervenit activ în conflict în favoarea părții transnistrene. De aceea, Federația Rusă este nu numai un garant, ci și un actor principal în conflictul dat, deoarece își menține trupele în raioanele de est ale Republicii Moldova, aspect ce reiese atât din Cauza Ilașcu, cât și din Raportul Misiunii în Moldova a Comitetului special pentru afacerile europene al Asociației Avocaților orașului New York. Deși în ultima perioadă, eforturile Guvernului Republicii Moldova și ale comunității internaționale au înregistrat rezultate pozitive în procesul de ameliorare a situației în regiunea transnistreană, putem concluziona că: este nevoie de un mandat internațional clar și legal al operațiunii pacificatoare; sunt necesare evacuarea completă a trupelor militare, armamentului și munițiilor Federației Ruse și atingerea celor 3D: demilitarizarea, decriminalizarea și democratizarea regiunii transnistrene; trebuie continuate negocierilor în formatul “5+2” (Moldova și autoproclamata Republică Moldovenească Nistreană; mediatori – Ucraina, Rusia, OSCE; observatori – SUA și UE) și nu în ultimul rând misiunea actuală trebuie înlocuită cu una monitorizată de observatori civili, sub mandat internațional.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În urma studiului aprofundat al operațiunilor pacifitoare în accepțiunea unui factor important de reglementare a conflictelor etnopolitice din perspectiva dreptului internațional public, conchidem că *problema științifică importantă soluționată* la elaborarea tezei constă în prezentarea multidimensională a operațiunilor pacifitoare, cu conturarea particularităților mandatelor acestora, demonstrând importanța lor în contextul reglementării rezultative a conflictelor etnopolitice în lume; astfel în baza cercetării unor operațiuni concrete să fie determinate niște concluzii generale și abstracte, care permit stabilirea de soluții clare cu privire la un conflict etnopolitic existent sau eventual. Operațiunile pacifitoare au constituit în funcție de locul și momentul la care au fost desfășurate, răspunsurile comunității internaționale cele mai adecvate și posibile, racordate la circumstanțele existente, în vederea controlării conflictelor etnopolitice izbucnite între diferite state și găsirii mecanismelor viabile în vederea soluționării acestora.

Edificarea prezentului demers științific ne permite să formulăm o serie de *concluzii cu caracter general*, astfel încât să conturăm principalele considerațiuni degajate pe marginea subiectului supus investigației teoretice, și anume:

1. Pentru a asigura o veritabilă supremație practică a normelor cu caracter imperativ ale dreptului internațional public, în special în materia garantării păcii și securității internaționale și a conviețuirii pașnice între statele și națiunile lumii, operațiunile pacifitoare desfășurate sub auspiciile organizațiilor internaționale constituie mecanisme fiabile direcționate spre fortificarea păcii și eliminarea factorilor negativi, afirmarea cărora a condus la declanșarea crizei cu caracter etnopolitic. În acest sens, instrumentele specifice transpuse în practica conflictuală între diverse grupuri etnice în baza operațiunii de pace desfășurate, în mod direct duc spre asigurarea respectării normelor de drept internațional, condiționând reordonarea pozitivă a raporturilor din zona de diferend și instaurarea păcii și securității regionale.

2. Ținând cont de faptul că Organizația Națiunilor Unite reprezintă principalul garant al păcii și stabilității în lume investit cu funcții nobile de a asigura continuitatea securității la scară globală, ea organizează și desfășoară cele mai multiple operațiuni pacifitoare în diferite zone fierbinți, reunind în mod consolidat eforturile tuturor statelor membre. Aceste eforturi multiple ale comunității internaționale în vederea promovării păcii și securității în teritoriile și regiunile afectate de conflictele de sorginte etnopolitic prin instituirea și dislocarea operațiunilor de edificare și menținere a păcii, în baza mandatelor operaționale bine fundamentate, de cele mai dese ori s-au adeverit a fi de succes.

3. Deși au existat și insuccese, eșecurile din teren ale forțelor internaționale, inclusiv cele răsunătoare, nu pot fi interpretate ca demonstrând incapacitatea comunității internaționale de a aduce pace în zonele afectate. Or, unele zone ale lumii (precum Orientul Mijlociu, Africa centrală și de Est, Asia de sud-est) pe parcursul evoluției istorice s-au afirmat ca regiuni tensionate și instabile, fiind neprobată ideea că o singură operațiune pacificatoare ar putea condiționa dezvoltarea pașnică a relațiilor în statele și societățile afectate, de regulă fiind nevoie de implicarea mai multor operațiuni și misiuni, inclusiv de monitorizare, postconflictuale etc.

4. Cu referire la participarea României și Republicii Moldova la operațiunile internaționale de menținere a păcii, este semnificativ că ele au reușit să se afirme pozitiv pe terenul activității respective, trupele militare și polițienești moldovenești și române la momentul actual participând în majoritatea campaniilor desfășurate sub egida Organizației Națiunilor Unite, ambele state plasând în contextul politicilor sale militare și strategice activitatea de menținere a păcii desfășurată în cadrul operațiunilor internaționale ca fiind un obiectiv relevant, tinzând să-și afirme responsabilitățile politice proprii și capacitățile fiabile de a face față provocărilor multiple din câmpul operațiunilor pacificatoare.

5. Operațiunile pacificatoare constituie un factor important în reglementarea conflictelor etnopolitice, dată fiind experiența acumulată mai bine de șase decenii de către Națiunile Unite și organizațiile internaționale regionale în acest domeniu, este conturată o metodologie forte necesară soluționării unui conflict iscat și definitivitate mecanisme clare și reale ale diminuării de tensiune în zona afectată, care însă spre regret nu întotdeauna pot fi aplicate unei soluționări cu succes a conflictului etnopolitic concret.

6. Cu referire la operațiunea pacificatoare din raioanele de est ale Republicii Moldova (transnistria) aceasta este una atipică, deoarece nu este instituită în baza unui mandat internațional clasic iar părțile participante la misiunea de pacificare nu sunt imparțiale. Ea este acceptată pe baza *Acordului privind principiile reglementării pașnice a conflictului militar în regiunea transnistreană a Republicii Moldova* semnat de Moldova și Rusia în 21 iulie 1992 care reprezintă singura aparență de legitimitate și este compusă din fostele părți beligerante și din o parte terță, care a susținut explicit una din părțile conflictului, fapt inacceptabil în practica desfășurării operațiunilor pacificatoare tradiționale.

Concluziile generale formulate ne permit să conturăm și unele **recomandări** cu privire la specificul subiectului investigației științifice desfășurate, și anume:

1. Activitatea pacificatoare organizată sub auspiciile Națiunilor Unite, Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, Uniunii Europene etc. urmează a fi supusă la cel mai înalt nivel unei depolitizări considerabile, spre regret, altele operațiunile de pace sunt desfășurate nu atât în scopul stabilizării situației în

terenul conflictului etnopolitic, cât se orientează spre promovarea intereselor politice anumitor hegemoni din cadrul relațiilor internaționale contemporane, în fapt aducând nu pace și securitate, dar agravând și mai mult conflictul inițial și cauzând lipsă de înțelegere continuă între părțile implicate, populația civilă devenind astfel victimă a unor jocuri politice cinice și sângeroase purtate de marile puteri în plin secol al XXI-lea.

2. Elaborarea unei metodologii comune standardizate tuturor operațiunilor de pace indiferent de organizația internațională sub egida căreia aceste sunt desfășurate, astfel încât să fie reduse riscurile din teatrul nemijlocit al conflictului ca pacificatorii să-și excedă nejustificativ și abuziv competențele pe de o parte, iar pe de altă parte acțiunile întreprinse de aceștia să fie cu adevărat eficiente și să poată face față provocărilor violente în teren, protejând populația civilă, femeile, copiii și persoanele în etate.

3. Finalizarea operațiunilor de menținere a păcii în zonele lumii care au demonstrat succese incontestabile în găsirea unor căi de dialog eficient în reglementarea conflictelor etnopolitice, astfel încât părțile implicate în dispută să-și poată asuma plenitudinea răspunderii internaționale pentru situația deja stabilizată la fața locului, dezvoltând în continuare raporturile de cooperare în baza unui respect reciproc. Or, scopul operațiunilor de menținere a păcii este de a demonstra părților conflictului căile de ieșire din criza produsă, astfel încât aceste din urmă să-și poată ordona relațiile și asuma răspundere deplină, rolul pacificatorilor nu este de a substitui părțile în menținerea situației stabile, și nici de a le asista permanent, grupările etnice urmând să conștientizeze faptul că nici o forță din afara nu va putea asigura pacea între dânsese, dacă chiar ele nu doresc și eschivează să o facă.

4. Promovarea la nivel de societate internațională a politicilor simpliste de maturitate între diversele grupuri etnice în vederea demonstrării acestora necesității reglementării pe cale pașnică a divergențelor iscate, dar și nerecurgerii la forță în cazul situațiilor de criză. Astfel încât populațiile inclusiv din zonele cele mai subdezvoltate ale lumii, care cel mai adesea se ciocnesc cu violente conflicte etnopolitice agravate de sărăcie, lipse de resurse și speranțe, dar și neavând un nivel suficient de comprehensiune umanitară, să conștientizeze faptul că numai conviețuirea și coexistența în relațiile de pace este cel mai motrice factor care condiționează afirmarea unei economii capabile să facă față luptei cu sărăcia și alte probleme grave.

5. Incluziunea politică la nivelul comunității internaționale a statelor și mișcărilor care recent s-au confruntat în cadrul unei crize etnopolitice, astfel încât treptat să crească numărul de legături pozitive între acestea în vederea promovării principiilor egalității suverane și cooperării de bună-vecinătate. Statele lumii pe poziții de contrarietate, mai ales în urma unui conflict etnopolitic armat soldat cu consecințe umanitare grave, fiind foarte reticente să întrețină relații între ele, preferând să edifice la nivel local veritabili pereți ai ignorării și disprețului, dând

deliberat uitării faptului existenței într-o singură lume și dispunând de aceleași aspirații și probleme caracteristici dimensiunii umane.

6. Ca propunere de *lege ferenda* menționez necesitatea inserării atât în textul *Legii României privind participarea forțelor armate la misiuni în afara statului român*, cât și în textul *Legii Republicii Moldova cu privire la participarea Republicii Moldova la operațiunile internaționale de menținere a păcii*, a unui articol separat intitulat „Condițiile participării contingentului național la operațiuni și misiuni internaționale de menținere a păcii”, care să conțină următoarele reglementări, „Participarea statului la operațiune/misiune internațională de menținere a păcii este posibilă doar dacă: a) în statul-gazdă realmente există o stare tensională care reclamă intervenția forțelor armate de pacificare menite să contribuie la reintroducerea climatului de liniște și ordine publică; b) la caz este prezent consimțământul părților aflate în conflict de a primi contingentul multinațional de pacificare; c) există o cerere expresă a organismelor internaționale și o solicitare, atunci când este cazul, a reprezentanților guvernului din zona afectată astfel încât contingentul național să fie antrenat în cadrul contingentului multinațional de pacificare; d) este adoptată autorizarea expresă (mandatul internațional) de către organizația internațională sub egida căreia operațiunea va fi dislocată; e) participarea contingentului național în cadrul misiunii de menținere a păcii este aprobată la nivel intern în conformitate cu normele și procedura prevăzută de lege în acest sens”.

BIBLIOGRAFIE

1. Abusara A. UN Peacekeeping missions between glorious past and uncertain future. In: Western Balkans Security Observer, 2010, no. 16, p. 14-24.
2. Andreșan-Grigoriu B., Tudorel Ș. Tratatetele Uniunii Europene. București: Editura Hamangiu, 2010, 359 p.
3. Arhiliuc V. Diplomația preventivă și dreptul internațional. Chișinău: CEP USM, 2004. 275 p.
4. Arhiliuc V. Diplomația preventivă și securitatea colectivă a statelor. Chișinău: Reclama, 1999. 158 p.
5. Brown M.E. Ethnic conflict and international security. New Jersey: Princeton University Press, 1993. 276 p.
6. Burian A. și alții. Drept internațional public. Chișinău: Tipografia „Elena V.I.”, 2012. 636 p.
7. Cernat R. Operațiunile de menținere a păcii și dreptul internațional umanitar. În: Dreptul internațional umanitar din perspectivă geopolitică, Sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională, Ploiesti, 2010. [On-line]: <http://www.arduph.ro/operatiile-de-mentinere-a-pacii-si-dreptul-international-umanitar/>
8. Chilea D. Drept internațional public. București: Hamangiu, 2007. 352 p.
9. Coman Florian. Drept internațional public. Vol. II. București: Editura Sylvi 1999. 386p.
10. Danziger J.N. Understanding the political world: an introduction to political science. New York: Longman, 1991. 415 p.
11. Faria F., Youngs R. European conflict resolution policies: truncated peace-building. Fride: Madrid, 2010. 14 p.
12. Frunzeti T., Conflict și negociere în relațiile internaționale, București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2011.
13. Fuerea Augustin. Manualul Uniunii Europene. Ediția a III-a revăzută și adăugită, București: Editura Universul Juridic, 2006, 430 p.
14. Gamurari V. Reabilitarea postconflictuală și reglementarea diferendului „TRANSNISTREAN” ca formă de cooperare în domeniul securității între Republica Moldova și Uniunea Europeană. În: Securitate prin Cooperare. Revista Asociației „George C.Marshall” din Republica Moldova. Nr. 7/2012. Chișinău. 2012, 72 p.
15. Garaz M, Implicarea OSCE în soluționarea conflictului Transnistrean, Institutul de Politici Publice, Chișinău: 2001, 30 p.
16. Gazzini T. NATO coercitive military activities in the Yugoslav crisis (1992-1999). In: European Journal of International Law, 2001, no. 3, p. 391-435.
17. Gordon C., Peen Rodt A., Wolff S. The EU and Global Conflict Prevention, Management and Resolution. Bolzano: EURAC Research, 2008. 53 p.
18. Handbook on the Peaceful Settlement of Disputes between States 1992, [On-line]: <http://www.un.org/law/books/HandbookOnPSD.pdf>
19. Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations 2003, [On-line]: <http://www.peacekeepingbestpractices.unlb.org/Pbps/library/Handbook%20on%20UN%20PKOs.pdf>

20. Harff B., Gurr R.T. *Ethnic conflict in World Politics*. Colorado: Westview Press, 2004. 256 p.
21. Horowitz L.D. *Ethnic Groups in Conflict*. Los Angeles: University of California Press, 1985. 697 p.
22. Hughes J. EU Conflict Management Policy: Comparing the Security-Development Model in the 'Sui Generis' Cases of Northern Ireland and Kosovo. In: *Ethopolitics*, 2009, Vol. 8, No. 3-4, p. 287-306.
23. Joint Electornic Library. Joint Publications 3-07.3. Peace Operations. 01.08.2012. [On-line]: http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jointpubs_operations.htm
24. Jourek N. O. *Ethno-political conflicts in post-communist societies: Prospects for resolution and prevention in the context of international law*. Harvard: Harvard University, John F. Kennedy School of Government, 1999. 79 p.
25. Juc V. Cușnir A. Inițierea negocierilor pe marginea Acordului de liber schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană. În: *Akademos*, nr. 1(24), martie 2012, Chișinău, p. 23-27
26. Miga-Beșteliu R. *Drept internațional: introducere în dreptul internațional public*. București: All Beck, 2003. 472 p.
27. Mihăilă M. *Elemente de drept internațional public și privat*. București: All Beck, 2001. 458 p.
28. NATO lessons learned in Peacekeeping Operations [On-line]: http://www.nato.int/docu/peacekeeping_lessons/peacekeeping-lessons-eng.pdf
29. NATO operations and missions, [On-line]: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52060.htm
30. Neagu N. *Drept internațional public: Dreptul internațional aplicabil operațiunilor pentru pace și conflictelor armate*. București: Bren, 2005. 444 p.
31. *Operational Law Handbook* International and Operational Law Department. The Judge Advocate General's Legal Center & School, U.S. Army Charlottesville, 2013, Virginia, [On-line]: http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/operational-law-handbook_2013.pdf
32. Pusmin E., în D. Popescu, T. Chebeleu (coord.), *Soluționarea pașnică a diferendelor internaționale*, Editura Academiei RSD, București, 1983, p. 37
33. Roche C. *L'essentiel du droit international public et du droit des relations internationales*. Paris: Gualino editeur, 2003. 140 p.
34. Romanucci-Ross L., De Vos G.R., Tsuda T. *Ethnic identity: problems and prospects for the Twenty-first century*. Oxford: Altamira, 2006. 417 p.
35. Scăunaș S. *Dreptul internațional al drepturilor omului*. București: All Beck, 2003. 222 p.
36. United Nations Peacekeeping, [On-line]: <http://www.un.org/en/peacekeeping/about/dpko/>
37. United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines, [On-line]: http://pbpu.unlb.org/pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf
38. Weiss T., Mikhelidze N., Šlosarčík I. Multilateralism as Envisaged? Assessing European Union's Engagement in Conflict Resolution in the Neighbourhood. In: *Mercury Paper*, 2011, No. 14, p. 2-32.
39. Wippman D. *International law and ethnic conflict*. New York: Cornell University Press, 1998. 354 p.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI DE DOCTOR

Publicații în reviste de specialitate

1. Comșa (Bejan) Ana-Maria, Mandatul internațional ca suport juridic al operațiunii pacificatoare în zonele de conflict etnopolitic. În: Jurnalul Juridic Național: teorie și practică, Publicație științifico-practică de drept, Nr. 4(8) august 2014, Chișinău, ISSN 2345-1130, p. 36-40 (0.30 c.a.)
2. Comșa (Bejan) Ana-Maria, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa în misiuni pacificatoare în zonele de conflict etnopolitic. În: Legea și viața, Revistă metodico-științifică, mai 2014, Chișinău, ISSN 1810-309, p. 4-8 (0.50 c.a.).
3. Comșa (Bejan) Ana-Maria. Reglementările internaționale privind operațiunile pacificatoare în conflictele etnopolitice. În: Administrarea Publică, Revistă metodico-științifică, octombrie-decembrie 2013, nr. 4 (80) Chișinău, ISSN 1813-8489, p. 150-157 (0.60 c.a.).
4. Comșa (Bejan) Ana-Maria. Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, organisme implicate în menținerea păcii din domeniul etnopolitic. În: Jurnal de Studii Juridice și Administrative, Vol 4, Editura Europolis, RECUNOSCUTA CNCSIS, ISSN 2069-2137, www.clpa-ct.ro, 2013, p. 12-18 (0.60 c.a.).
5. Comșa (Bejan) Ana-Maria. Republica Moldova: stat-pacificator în cadrul operațiunilor internaționale din domeniul etnopolitic. În: Jurnal de Studii Juridice și Administrative, Vol 4, Editura Europolis, RECUNOSCUTA CNCSIS, ISSN 2069-2137, www.clpa-ct.ro, 2013, p. 7-11 (0.40 c.a.).
6. Comșa (Bejan) Ana-Maria. Evoluția și dezvoltarea misiunilor pentru menținerea păcii în zonele de conflict. În: Jurnal de Studii Juridice și Administrative, Vol 3, Editura Europolis, RECUNOSCUTA CNCSIS, ISSN 2069-2137, www.clpa-ct.ro, 2012, p. 24-29 (0.70 c.a.).

Publicații în materialele conferințelor naționale și internaționale

1. Comșa (Bejan) Ana-Maria, Unele aspecte privind participarea României la operațiunile pacificatoare organizate de ONU. În: Conferința științifico-practică internațională "Reforma cadrului juridic în țările post-sovietice: Realizări și provocări" organizată de Institutul de Drept și Științe Politice al Academiei de Științe a Republicii Moldova, Universitatea slavă și Institutul de Politici Penale și Criminologie Aplicată, Chișinău, Republica Moldova, ISBN 978-9975-4162-8-3, 28-29 martie 2014, p. 328-331 (0,30 c.a.).

2. Comșa (Bejan) Ana-Maria, The European Union Operations in ethnopolitical conflicts. In: Proceedings of the 4 International Conference and Law and Social Order, vol. 3, Addleton Academic Publishers, ISBN 978-1-935494-71-3, New York, 25 aprilie 2014, p. 193-197 (0,30).
3. Comșa (Bejan) Ana-Maria, Procedure for adoption of resolutions in peacekeeping operations by United Nations Security Council, In: Proceedings of the 5 International Conference on Business and Economy, Constanța, România, 5-7 iunie 2014, Editura EX Ponto, ISBN 978-606-598-324-3, p. 186-196 (0,50).
4. Comșa (Bejan) Ana-Maria, Hystory, actuality and prospect of the concept of ethnopolitical conflict – In Proceedings of the 3 International Conference and Law and Social Order, vol. I, Addleton Academic Publishers, ISBN 978-1-935494-54-6, New York, 2013, p 83-91 (0.40 c.a.).
5. Comșa (Bejan) Ana-Maria, Operațiunile pacificatoare în soluționarea conflictelor etnopolitice. În a XIX-a sesiune de comunicări științifice a cadrelor didactice, a studenților și masteranzilor, Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Management Financiar Contabil Constanța, România, 5 decembrie, 2013, p. 552-562 (0,50 c.a.).
6. Comșa (Bejan) Ana-Maria, Rolul organizațiilor internaționale în rezolvarea conflictelor de natură etnopolitică. În a XIX-a sesiune de comunicări științifice a cadrelor didactice, a studenților și masteranzilor, Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Management Financiar Contabil Constanța, România, 5 decembrie, 2013, p. 562-572 (0,50 c.a.).
7. Comșa (Bejan) Ana-Maria, Rolul Uniunii Europene pe scena mondială, Cultura socio-juridică – un factor de echilibru și stabilitate în perioadele de criză - În a XVIII-a sesiune științifică a cadrelor didactice Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Drept și Administrație Publică Constanța, România, Editura Universul Juridic, 2011, ISBN 978-973-127-555-0, p. 32-37 (0.40 c.a.).
8. Comșa Ana-Maria, Operațiunile pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor etno-politice – În a XV-a sesiune științifică a cadrelor didactice Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Drept și Administrație Publică Constanța, România, Cercetarea Academică la început de secol XXI, Mai, 2008, Editura Europolis, ISBN 978-973-676-306-9, p. 625-637 (0.80 c.a.).
9. Comșa (Bejan) Ana-Maria, NATO`s Peacekeeping Operations in Ethnopolitical Conflicts. In: The 6th international Conference, “Exploration Education and Progress in the Third Millennium”, Galați, România, 9 may 2014. (în curs de apariție).

ADNOTARE

COMȘA Ana-Maria, Operațiunile pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice din perspectiva dreptului internațional public, Teza de doctor în drept. Specialitatea 552.08 –Drept internațional și european public. Chișinău, 2015.

Structura tezei: Teza include Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 263 de titluri, 182 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 14 articole ale revistelor de profil și prezentate în cadrul conferințelor naționale și internaționale din Republica Moldova și România.

Cuvinte – cheie: operațiune internațională pacificatoare, mandatul misiunii, conflictul etnopolitic, grupare etnică, misiune internațională în teren, menținerea păcii și securității internaționale, organizație internațională, soluționarea pe cale pașnică a conflictelor etnopolitice.

Domeniu de studiu: Dreptul internațional public, dreptul internațional al organizațiilor internaționale, soluționarea pașnică a diferendelor.

Scopul și obiectivele lucrării: constă în determinarea unei legături de cauzalitate existente între organizarea și desfășurarea operațiunilor de pace și soluționarea practică a conflictelor etnopolitice la scara mondială. Obiectivele lucrării sunt direcționate spre determinarea tipologiei conflictelor etnopolitice, stabilirea mecanismelor puse în practică de către organizațiile internaționale în activitatea de pacificare, conturarea particularităților participării forțelor românești și moldovenești în cadrul operațiunilor internaționale de pace.

Noutatea și originalitatea științifică: Rezultatele obținute în urma cercetării efectuate dezvoltă și completează baza autohtonă, dar și regională teoretico-doctrinară privind conceptul, esența, tipologia și particularitățile operațiunilor de menținere a păcii în contextul reglementării conflictelor etnopolitice, fiind puse accentele pe plasarea conflictului într-un cadru internațional larg; formulează principalele repere științifice și practice referitoare la domeniul soluționării conflictelor etnopolitice prin intermediul operațiunilor internaționale în teren; analizează spectrul larg de operațiuni organizate și desfășurate de către Națiunile Unite, dar de către și organizațiile regionale în activitatea cărora se regăsesc competențele privind menținerea păcii și securității internaționale.

Problema științifică importantă soluționată: constă în prezentarea multidimensională a operațiunilor pacificatoare, cu conturarea particularităților acestora, demonstrând importanța lor în contextul reglementării rezultative a conflictelor etnopolitice în lume din perspectiva dreptului internațional public; astfel în baza cercetării unor operațiuni concrete fiind determinate niște concluzii generale și abstracte, care permit stabilirea de soluții clare cu privire la oricare conflict etnopolitic existent sau posibil.

Semnificația teoretică: Investigația efectuată are un profund caracter științific, fiind orientată spre detalierea suportului doctrinar existent cu privire la mecanismele particulare de soluționare a conflictelor etnopolitice în lumea actuală, în baza unei analize multilaterale a actelor internaționale pertinente, opiniilor teoretice, și informației distincte privind operarea practică a misiunilor pacificatoare, fiind formulate perspectivele soluționării unei varietăți de conflicte etnopolitice existente astăzi.

Valoarea aplicativă a lucrării: Studiul îi vizează în calitate de destinatari angajații structurilor naționale și internaționale din domeniul menținerii păcii și securității internaționale (ministerele apărării, afacerilor interne și externe, funcționarii internaționali, corpul diplomatic și militarilor etc.) preocupați de prevenirea izbucnirii conflictelor etnopolitice și reglementarea celor deja iscate în vederea consumării lor definitive.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetării, concluziile și recomandările definitive pe parcursul efectuării studiului, au fost expuse în textele articolelor științifice în reviste de specialitate, precum și discutate și evaluate în cadrul conferințelor de profil naționale și internaționale.

АННОТАЦИЯ

КОМША Ана-Мария, Миротворческие операции как фактор разрешения этнополитических конфликтов с перспективы международного публичного права, Диссертация на соискание степени кандидата юридических наук. Специальность 552.08 –Международное и европейское публичное право. Кишинэу, 2015.

Структура диссертации: Работа включает введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, список использованной литературы из 263 наименований, 182 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 14 статьях профильных журналов, представлены на национальных и международных конференциях в Молдове и Румынии.

Ключевые слова: международная миротворческая операция, мандат миссии, этнополитический конфликт, этническая группа, международная операция на местности, поддержание международного мира и безопасности, международная организация, мирное разрешение этнополитических конфликтов.

Область исследования: международное публичное право, право международных организаций, мирное разрешение конфликтов.

Цель и задачи работы: Освещение причинно-следственной связи между организацией и проведением миротворческих операций, и практическим разрешением этнополитических конфликтов в мире. Задачи работы направлены на изучение типологии этнополитических конфликтов, установление используемых международными организациями механизмов в миротворческой деятельности, представлении особенностей участия в миротворческих операциях военных румынских и молдавских сил.

Новизна и научная оригинальность работы: Полученные результаты развивают национальную теоретическую основу о сущности, типологии и особенностях международных миротворческих операций в разрешении этнополитических конфликтов, формулируют основные теоретические и практические концепции о разрешении этнополитических конфликтов посредством международных миротворческих операций на местности, анализирует широкий спектр операций, проводимых под эгидой ООН и региональных международных организаций.

Основная решенная научная проблема: заключается в многогранном анализе международных миротворческих операций, с указанием их особенной роли в успешном разрешении этнополитических конфликтов с точки зрения международного публичного права, посредством изучения конкретных операций, устанавливая общие выводы и абстрактные разрешения любого существующего или возможного этнополитического конфликта.

Теоретическая значимость исследования: Исследование носит научный характер, раскрывает существующие знания о конкретных механизмах разрешения этнополитических конфликтов в современном мире, и формулирует перспективы разрешения многочисленных этнополитических конфликтов.

Практическая значимость исследования: Диссертация представляет интерес для исследователей и практикующих юристов, а также для сотрудников государственного аппарата и международных структур, в чью компетентность входит сохранение мира и стабильности и разрешение конфликтов, таких как министерства внутренних и иностранных дел, министерства безопасности. международные чиновники, дипломатический корпус, военный корпус.

Внедрение научных результатов: Результаты, общие выводы и рекомендации исследования опубликованы в статьях различных профильных журналов, представлены в качестве докладов на национальных и международных конференциях.

ANNOTATION

COMȘA Ana-Maria, Peace keeping operations as a factor of settlement of ethno-political conflicts from the perspective of international public law, L.L.D. Thesis.

Specialization 552.08 – International and European Public Law. Chișinău, 2015.

Thesis structure: The work includes an introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliographic references of 263 sources, basic text of 182 pages. The obtained results are published in 14 articles of the specialized magazines and reported at national and international conferences in Moldova and Romania.

Key – words: international peacekeeping operation, mission mandate, ethno political conflict, ethnic group, international mission in the territory, maintenance of international peace and security, international organization, peaceful settlement of ethno political conflicts,

Study domain: International public law, law of international organizations, peaceful settlement of conflicts.

Thesis goal and objectives: is referred to the establishment of a causal link between the organization and holding of peace operations, and practical settlement of ethno political conflicts on a world scale. Objectives of the work are directed to the establishment of typology of ethno political conflicts, presentation of mechanisms put in practice by international organizations in their peace making activity, as well as the ascertain of particularities of Romanian and Moldavian forces participation in international peacekeeping operations.

Scientific novelty and originality: The obtained results of scientific research develop and complete national theoretical base regarding concept, essence, typology and particularities of international peacekeeping operations in the context of settlement of ethno political conflicts, with the positioning of the conflict in a large international framework formulates the main scientific and practical concepts on the settlement of ethno political conflicts through international peace operations in the territory; analyzes different international operations organized and held by the United nations and regional organizations, which are competent to maintain international peace and security.

Significant scientific problem solved: resides in the multilateral presentation of international peacekeeping operations with the establishment of their specific features in order to prove their main role in the process of efficient settlement of ethno political conflicts of the world from the perspective of international public law; so as due to the research of concrete operations and missions are determined general and abstract conclusions to develop clear solutions applicable to every existing or possible ethno political conflict.

Theoretical significance of the research: The study is of clear scientific character, being directed to the analyze of legal regarding particular mechanisms of settlement of ethno political conflicts in modern world, being studied international acts, theoretical considerations and specific information to the practical holding of peacekeeping missions, with the formulations of distinct perspectives of conflict resolution.

Practical value of the research: The beneficiaries of the investigation are the collaborators of national and international structures form the domain of peace and security maintenance, such as those from ministries of foreign and internal affairs, defense offices, international officers, diplomats, military corpus.

Implementation of scientific results: The results, conclusions and recommendations formulated during the research are exposed in texts of scientific publications in specialized magazines, as well as shared during national and international conferences.

COMȘA ANA-MARIA

**Operațiunile pacificatoare ca factor de
reglementare a conflictelor etnopolitice
din perspectiva dreptului internațional public**

**SPECIALITATEA 552.08 – DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN
PUBLIC**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: data
Hîrtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar.: 2,0

Formatul hîrtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex
Comanda nr.
